



education

**Lefapha la Thuto la Bokone Bophirima
Noord-Wes Departement van Onderwys
North West Department of Education
NORTH WEST PROVINCE**

PROVINSIALE ASSESSERING

GRAAD: 10

EKONOMIE V1

NOVEMBER 2019

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord VIER vrae in jou ANTWOORDEBOEK:

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Beantwoord TWEE van die drie vrae

AFDELING C: Beantwoord EEN vraag

2. Beantwoord slegs die vereiste hoeveelheid vrae, addisionele vrae sal NIE gemerk word NIE
3. Nommer vrae soos op vraestel.
4. Skryf die vraagnommer boaan elke vraag
5. Lees vrae deeglik deur
6. Los 2–3 lyne oop na ELKE vraag
7. Beantwoord vrae in volsinne en maak seker dat die format, inhoud en konteks van jou antwoorde aan die kognitiewe vereistes van die vrae voldoen.
8. Gebruik net blou of swart ink.
9. Jy mag 'n nieprogrammeerbare rekenaar gebruik.
10. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****30 PUNTE – 20 MINUTE**

1.1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die nommer (1.1.1 tot 1.1.8). in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.1.9 D

1.1.1. Ekonomie is 'n wetenskap wat bestudeer hoe mense hul veelvoudige behoeftes en begeertes bevredig met...

- A. beperkte hulpbronne.
- B. onbeperkte hulpbronne.
- C. beperkte bevrediging.
- D. onbeperkte bevrediging.

1.1.2. Die basiese ekonomiese probleem wat alle nasies mee in aanraking kom...

- A. vrye goedere.
- B. mense regte
- C. skaarsheid.
- D. vrye verkiesing.

1.1.3. Die mees belangrikste ekonomiese deelnemers in die ekonomiese kringloop is...

- A. belasting.
- B. werkers.
- C. werkgewers.
- D. huishoudings.

1.1.4. Die periode wat 'n afname in ekonomiese aktiwiteite aandui is...

- A. herstel.
- B. resessie.
- C. tendenslyn.
- D. bewegende gemiddeldes.

1.1.5. Die situasie waarin huishoudings alle goedere en dienste produseer wat hulle benodig vir oorlewing...

- A. geleentheidskoste.
- B. alternatiewes.
- C. selfversorgend
- D. keuse.

1.1.6. Die eerste groep mense wat in die Suidelike en Westelike deel van Afrika gewoon het...

- A. Khoi-San.
- B. Afrika stamme.
- C. Europeërs.
- D. Arabiere.

1.1.7. Betaling van jou rekening deur middel van internet bankdienste staan bekend as...

- A. regte geld.
- B. E-elektronika.
- C. moderne geld.
- D. inheemse geld.

1.1.8. Inligting van die grootte van die bevolking en die werksmag word verkry vanaf die...

- A. IMF.
- B. SARB Kwartaallikse Bulletin.
- C. Werêld-bank.
- D. sensus.

(8 x 2) (16)

1.2. Kies die beskrywing uit KOLOM B wat pas by die item in KOLOM A.
 Skryf die letter (A–I) langs die vraagnommer.

| KOLOM A | KOLOM B |
|-----------------------------|---|
| 1.2.1 Positiewe stelling | A Waar goedere en dienste gekoop of verkoop word |
| 1.2.2 Produkte mark | B 'n Persoon wat trek na 'n ander gebied opsoek na werk |
| 1.2.3 Gelyke indiensnemings | C Rou material of natuurlike hulpbronne wat onttrek, gekweek en geoes word |
| 1.2.4 Primêre sektor | D Gelyke geleentheid vir alle mense in die werksplek |
| 1.2.5 Ekonomiese groei | E Die periode van baie hoë ekonomiese aktiwiteite, voordat die ekonomie afneem |
| 1.2.6 Opbloei | F 'n Stelling gebaseer op feite wat bewys kan word. |
| 12.7 Ruilhandel | G 'n Proses van die ruil van goedere en dienste met mekaar sonder enige geld |
| 1.2.8 Arbeidsmag | H Die ekonomiese aktiewe bevolking wat bestaan uit mense tussen die ouderdom van 15 en 64 wat aktief soek na werk |
| | I 'n Toename in reële BBP |

(8 x 1) (8)

1.2 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.6) in die ANTWOORDEBOEK neer. Afkortings en akronieme sal NIE aanvaar word nie.

- 1.3.1 Alle fisiese en verstandelike pogings van menslike aktiwiteite in die produksie van goedere en dienste.
- 1.3.2 Wanneer iemand die middele en hulpbronne het om 'n produk te koop, Maar daar is geen aanbod van daardie produk nie.
- 1.3.3 Hierdie is 'n afdeling van ekonomie wat die somtotaal van die ekonomie as 'n geheel bestudeer bv. indiensnemingskoers.
- 1.3.4 Die proses waartydens mense in en uit die land beweeg.
- 1.3.5 Die laagste draaipunt in die sakesiklus.
- 1.3.6 Die vlak of sektor waartydens die rou materiale wat voorsien word deur die primêre nywerhede omgeskakel word in produkte vir verbruik.

(6 x 1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK

VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

2.1.1 Noem enige TWEE menseregte. (2 x 1) (2)

2.1.2 Hoekom samel die regering belasting vanaf sakeondernemings en huishoudings in? (1 x 2) (2)

2.2 Bestudeer die onderstaande spotprent en beantwoord die vrae wat volg.



[Bron: www.google.com]

2.2.1 Watter produksie faktor word uitgebeeld in bostaande spotprent? (1)

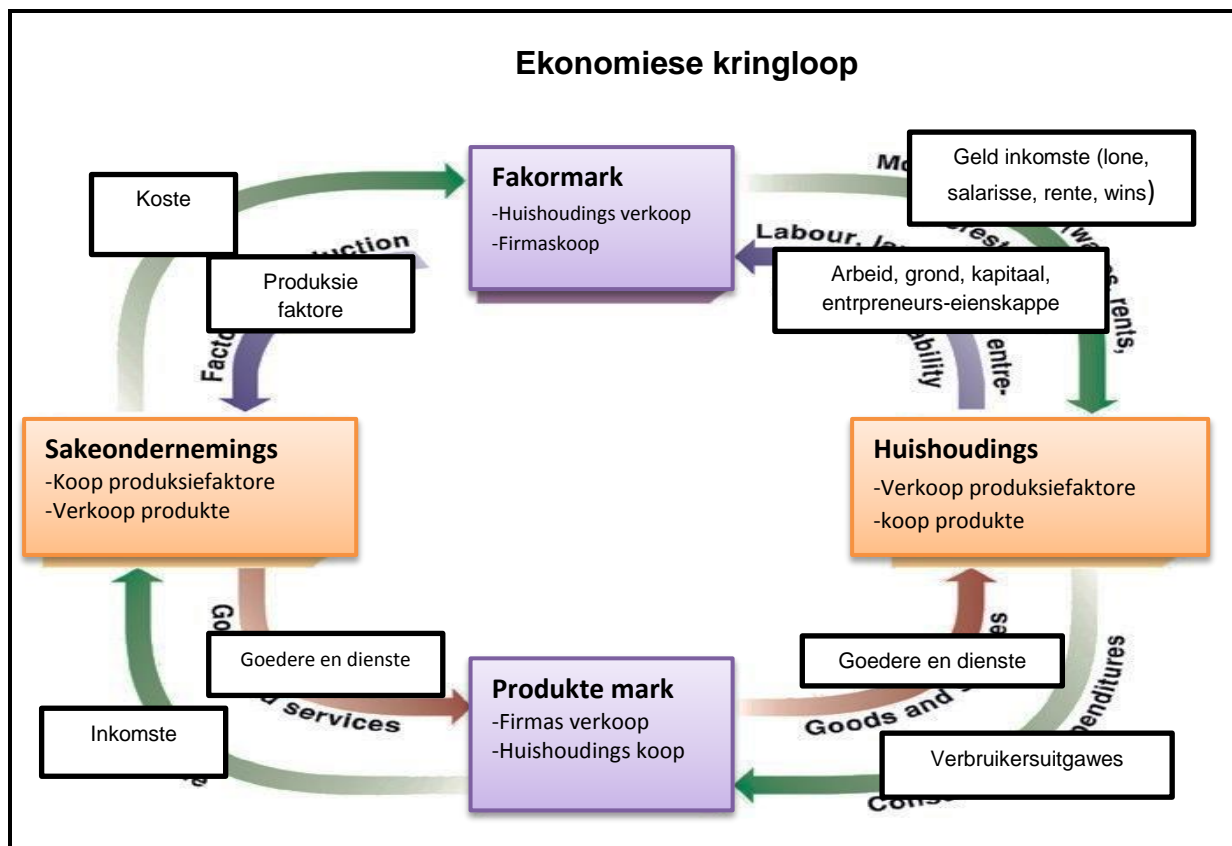
2.2.2 Wat is die vergoeding vir die uitgebeelde produksiefaktor? (1)

2.2.3 Verduidelik kortliks die term produksie. (2)

2.2.4 Verduidelik die belangrikheid van entrepreneurs in die ekonomie (2)

2.2.5 Hoe lei ekonomiese groei na ekonomiese ontwikkeling? (2 x 2) (4)

2.3 Bestudeer die onderstaande diagram en beantwoord die vrae wat volg.



[Bron: www.google.com]

- 2.3.1 Watter soort ekonomie word voorgestel deur die bostaande diagram? (1)
- 2.3.2 Watter deelnemer in die ekonomie sal gebruik maak van intermediêre goedere? (1)
- 2.3.3 Beskryf kortliks die term *ekonomiese kringloop*. (2)
- 2.3.4 Hoekom is dit belangrik dat die regering mense aanmoedig om plaaslike goedere te koop? (2)
- 2.3.5 Beskryf kortliks die rol van die huishouding in die bostaande diagram. (4)
- 2.4 Onderskei tussen makro-ekonomie en mikro-ekonomie. (2 x 4) (8)
- 2.5 Evalueer die effek wat die sakesiklus op die ekonomie. (8)

[40]

VRAAG 3: EKONOMIESE STREWES**40 PUNTE – 30 MINUTE**

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 Noem enige TWEE bank instellings in Suid-Afrika. (2 x 1) (2)

3.1.2 Hoe kan 'n toename in inkomste lei tot die ontwikkeling van nywerhede? (1 x 2) (2)

3.2 Bestudeer die onderstaande spotprent en beantwoord die vrae wat volg.



[Bron: www.google.com]

- 3.2.1 Watter negatiewe effek kan migrasie hê op die ekonomie? (1)
- 3.2.2 Hoekom migreer mense na stedelike gebiede? (1)
- 3.2.3 Beskryf kortliks die begrip stedelike migrasie. (2)
- 3.2.4 Hoe sal die netto migrasie die Suid-Afrikaanse ekonomie beïnvloed? (2)
- 3.2.5 Volgens jou mening, hoekom is dit vir die regering belangrik om te weet wat die bevolkingsgroeikoers van die land is? (4)

3.3 Bestudeer die onderstaande inligting en beantwoord die vrae wat volg.

DIE TRADISIONELE LEEFSTYL

Die nomadiese gemeenskappe het bestaan uit nomadiese samelewings. Hierdie samelewings was bekend as jagters-versamelaars. Hulle het beweeg na 'n gebied, al die hulpbronne gebruik en wanneer daar nie meer kos was nie het hulle na 'n ander gebied beweeg.

[Bron: www.google.com]

- 3.3.1 Watter fase van ekonomiese ontwikkeling word uitgebeeld in die bostaande inligting? (1)
- 3.3.2 Noem EEN aktiwiteit wat gedoen was deur hierdie groep mense? (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *nomadiese leefstyl*. (2)
- 3.3.4 Wat maak dat tradisionele samelewings selfonderhoudend is? (2)
- 3.3.5 Hoe was vaardighede aangeleer gedurende hierdie fase? (4)
- 3.4 Lys en verduidelik enige TWEE faktore wat ekonomiese ontwikkeling bemoeilik het in Suid-Afrika gedurende die landbou- en mynbou fase. (2 x 4) (8)
- 3.5 Evalueer die impak van MIV/VIGS op die Suid-Afrikaanse ekonomie? (8)

[40]

VRAAG 4 MAKRO EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES**40 PUNTE-30 MINUTE**

4.1 Beantwoord die volgende vrae.

4.1.1 Noem TWEE tipes skaarsheid. (2 x 1) (2)

4.1.2 Hoekom is die verbruik van goedere en dienste belangrik in die ekonomie? (1 x 2) (2)

4.2 Bestudeer die onderstaande tabel en beantwoord die vrae wat volg.

| Waarde Toegevoeg in R Miljoene | 2016 |
|---|-------------|
| Primêre sektor | 141 906 |
| Sekondêre sektor | 373 024 |
| Tersiêre sektor | 1 124 555 |
| Bruto waarde toegevoeg teen basiesepryse | 1 639 485 |
| Belasting op produkte | 312 863 |
| Subsidies op produkte | 19 106 |
| Bruto Binnelandse Produk @ markpryse | A |

4.2.1 Watter metode word gebruik om BBP te bereken in die bostaande tabel? (1)

4.2.2 Identifiseer die sektor wat die minste bygedra het tot BBP in die bostaande tabel. (1)

4.2.3 Beskryf kortliks die begrip *Bruto Binnelandse Produk*. (2)

4.2.4 Hoe kan die Suid-Afrikaanse regering belasting gebruik om die ekonomie te stimuleer? (2)

4.2.5 Bereken die BBP teen markpryse (A). Wys alle berekeninge. (4)

4.3 Bestudeer die onderstaande uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

Inheemse kennis kan navorsers help om die krisis op te los

Afrika se navorsers word aangemoedig om inheemse kennis en innoverings stelsels te gebruik as inspirasie, eerder as moderne-, kommersiële metodes om vordering te maak in die oplossing van die kontinent se ontwikkelingsprobleme.

'n Voorbeeld van 'n suksesvolle toepassing van Afrika se inheemse kennis is die gemengde gewasverbouing wat gebruik word deur verskeie gemeenskappe in Oos-Afrika. In Chad het plaaslike boere, 'n reën-gevoede besproeiingstelsel vir die produksie van suksesvolle oese in woestynlande gebruik, maar die metode is onsuksesvol vervang deur moderne kommersiële besproeiings metodes.

Om positiewe navorsing uitkomstes te verkry in Afrika, is daar 'n dringende behoefte om Westerse navorsingstegnieke met intergreer, met lewensveranderde inheemse kennis, in verskillende velde van menslike pogings om innovasie en kreatiwiteit oor die Kontinent te verhoog.

[Bron: aangepas uit *Universiteit van of Werêld nuus*]

- 4.3.1 Wat is 'n voorbeeld van 'n inheemse boerderymetode van Afrika genoem in die bostaande uittreksel? (1)
- 4.3.2 Identifiseer die inheemse metode wat in Chad gebruik is vir die produksie van suksesvolle oeste. (1)
- 4.3.3 Beskryf kortliks die begrip *inheemse kennis stelsels*. (2)
- 4.3.4 Waarom is inheemse kennis belangrik in ons lewens? (2)
- 4.3.5 Verduidelik waarom boerdery 'n belangrike ekonomiese aktiwiteit is. (4)
- 4.4 Onderskei tussen vrye- en ekonomiese goedere. (2 x 4) (8)
- 4.5 Bespreek die impak van stakings op die ekonomiese. (8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord EEN van die twee vrae in hierdie afdeling in jou ANTWOORDEBOEK.

| STRUKTUUR VAN OPSTEL | PUNTE TOEKENNING |
|---|---------------------------------|
| <p>Inleiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Goeie begin is om die sleutel konsep wat in die vraag voorkom te definieer of om te omskryf. • Gee addisionele inligting om die onderwerp te ondersteun. • Moenie in die inleiding enige deel van die vraag insluit nie. • Moenie enige gedeelte van die inleiding in die liggaam bespreek nie. • Vermy om in die inleiding te sê wat jy in die liggaam gaan bespreek. | <p>Maks. 2</p> |
| <p>Liggaam: Hoofgedeelte: Bespreek in detail/In diepte bespreking/Ondersoek/Bespreek krities/Ontleed/Vergelyk/Evalueer/Oonderskei/Differensieer/Verduidelik/Assesseer/ Debatteer.</p> <p>Addisionele gedeelte: Gee eie opinie/Bespreek krities/Evalueer/Evalueer krities/Trek 'n grafiek en verduidelik/Gebruik 'n grafiek en verduidelik/Voltooi die gegewe grafiek/Bereken/Bepaal/Vergelyk/Verduidelik/Oonderskei/Vertolk/Debateer kortliks.</p> | <p>Maks. 26</p> <p>Maks. 10</p> |
| <p>Gevolgtrekking</p> <ul style="list-style-type: none"> • Die gevolgtrekking is 'n samevatting van die onderwerp wat bespreek is in die liggaam en moet as 'n hoë-orde respons gesien word. • Die gevolgtrekking kan die vorm van 'n eie opinie, voorbeelde, argumente om die bespreking van die onderwerp in die liggaam te ondersteun of teen te staan. • Geen aspek van beide die inleiding en liggaam moet in die gevolgtrekking herhaal word nie. | <p>Maks. 2</p> |
| TOTAAL | 40 |

VRAAG 5 MAKRO-EKONOMIE

40 PUNTE

Elke land ervaar sikliese patrone in die ekonomie:

- Met behulp van 'n diagram bespreek die fases van 'n sakesiklus. (26 punte)
- Verduidelik die endogene redes (Keynesianse teorie) vir die sakesiklus. (10 punte) **[40]**

VRAAG 6 EKONOMIESE STREWES

40 PUNTE

Bespreek fase 4: Vervaardiging en dienste fase (vanaf 1994 tot op datum) in die geskiedenis van die Suid-Afrikaanse ontwikkeling onder die volgende sub-opskrifte:

- Eienskappe (8 punte)
- Faktore wat bygedra het tot ekonomiese ontwikkeling (9 punte)
- Ekonomiese gevolge (9 punte)

Evalueer die faktore wat ekonomiese ontwikkeling van vervaardiging en dienste bemoeilik het. (10 punte) **[40]**

**TOTAAL AFDELING C: 40
GROOT TOTAAL: 150**